

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Krzysztof Pietrzykowski

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa Szpitala Neuropsychiatrycznego [...] Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w L.

przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia w Warszawie

o zapłatę,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 19 maja 2006 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny

postanowieniem z dnia 14 lipca 2005 r.,

1. "Czy nałożenie na samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej obowiązku podwyższania pracownikom od 2001 r. wynagrodzenia w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw i ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2001 r., Nr 5, poz. 45), wprowadzającej do ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 1, poz. 2 i Nr 43, poz. 221, z 1997 r. Nr 121, poz. 770 oraz z 1998 r. Nr 162, poz. 1112) przepis art. 4a, może być uznane za nadzwyczajną zmianę stosunków w rozumieniu przepisu

art. 357¹ k.c., uzasadniająca żądanie zmiany przez sąd umowy zawartej pomiędzy samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej a Kasą Chorych (obecnie Narodowym Funduszem Zdrowia) o udzielanie świadczeń zdrowotnych w zakresie oznaczenia wysokości świadczenia; jeżeli tak - to czy jedynie za okres 2001 r., czy również za lata następne ?

2. Czy przepis art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.), wprowadzony do tej ustawy nowelą z dnia 22 grudnia 2000 r. (Dz.U. z 2001 r., Nr 5, poz. 45), może stanowić podstawę do występowania przez samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej z roszczeniami do Kasy Chorych (obecnie Narodowego Funduszu Zdrowia) o zwrot kwot wypłaconych pracownikom z tytułu podwyżek wynagrodzeń w wyniku realizacji obowiązku nałożonego tym przepisem; jeżeli tak - to czy jedynie za okres 2001 r., czy również za lata późniejsze, a ponadto w jakim zakresie: w całości czy w części (np. straty poniesionej przez samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej w danym roku) ?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Rozpoznając apelacje od orzeczeń Sądu Okręgowego w W. w sprawach z powództw dwóch publicznych zakładów opieki zdrowotnej przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia zwrot podwyższonych wynagrodzeń, wypłaconych pracownikom na podstawie art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1995 r., Nr 1, poz. 2), dalej: „ustawa z 1994 r.” Sąd Apelacyjny powziął poważne wątpliwości prawne

związane z wykładnią tego przepisu oraz ze skutkami wejścia jego w życie, które sformułował w postaci dwóch zagadnień prawnych przekazanych do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Artykuł 4a ustawy z 1994 r. został wprowadzony do niej ustawą nowelizującą z dnia 22 grudnia 2000 r., (Dz. U. Nr 5, poz. 45). Od początku obowiązywania przepis ten budził kontrowersje i wątpliwości, które brały się stąd, że dokonując przewidzianego w nim podwyższenia wynagrodzeń pracowników publicznych samodzielnych zakładów opieki zdrowotnej w latach 2001 – 2002, ustawodawca nie wskazał źródła sfinansowania tych podwyżek. Dało to asumpt do zakwestionowania konstytucyjności takiego sposobu regulacji prawnej. W wyroku z dnia 18 grudnia 2002 r., K 43/01 (OTK ZU 2002, nr 7, poz. 96) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 4a ustawy z 1994 r., rozumiany jako tworzący współodpowiedzialność systemu finansów publicznych za jego wykonanie jest zgodny z art. 2, art. 7 i art. 32 Konstytucji i nie jest niezgodny z art. 20 Konstytucji. Jednocześnie Trybunał przesądził, że kwestionowany przepis ustawy z 1994 r. przyznawał indywidualne roszczenia pracownikom wobec samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, jako pracodawców. W takim stanie prawnym doszło do rozbieżności w orzecznictwie sądowym na tle tego, czy pracodawcy ci mogą dochodzić zwrotu wypłaconych pracownikom, a podwyższonych z mocy ustawy wynagrodzeń, od Kas Chorych (obecnie Narodowego Funduszu Zdrowia), a jeśli tak, na jakiej podstawie prawnej. Przeciął je Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 30 marca 2006 r., III CZP 130/05, (dotychczas niepublikowanej), w której orzekł, że art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. stanowi – w związku z art. 56 k.c. – podstawę roszczenia samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej w stosunku do kasy chorych (Narodowego Funduszu Zdrowia) o zwrot kosztów zwiększonego wynagrodzenia pracowników, jeżeli zakład ten, mimo prawidłowego gospodarowania środkami uzyskanymi na podstawie umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych, nie mógł tych kosztów pokryć w całości lub części. W ten sposób przesądzona została kwestia dotycząca znaczenia prawnego art. 4a ustawy w procesach wytaczanych przez publiczne zakłady opieki zdrowotnej przeciwko Narodowemu Funduszowi

Zdrowie o zwrot wypłaconego pracownikom wynagrodzenia, podwyższonego z mocy tego przepisu w latach 2002 – 2002., co czyni bezprzedmiotowym wypowiedanie się przez Sąd Najwyższy w tej samej kwestii w formie uchwały w niniejszej sprawie (pkt. 2 pytania prawnego). W uzasadnieniu tamtej uchwały wyjaśniona została także wątpliwość prawna, zgłoszona przez Sąd Apelacyjny w punkcie 1 – szym rozpatrywanego zagadnienia prawnego. Przesądzono w niej, że podstawą prawną takiego roszczenia nie może być art. 357¹ k.c., ponieważ powództwo oparte na tym przepisie ma charakter powództwa o ukształtowanie prawa, gdyż zmierza do uzyskania zmiany lub wygaśnięcia stosunku prawnego. Nie może zatem wchodzić w rachubę w sytuacji, w której ten stosunek prawny już wygasł na skutek wypłacenia podwyższonego z mocy prawa wynagrodzenia pracownikom za 2001 r. Sąd Najwyższy w składzie powiększonym potwierdził więc prawidłowość stanowiska prawnego, wyrażonego w tej kwestii m.in. w wyroku z dnia 17 marca 2005 r., III CK 405/04 (OSNC 2006, nr 2, poz. 36). W tym stanie rzeczy podejmowanie w tej samej kwestii prawnej uchwały w niniejszej sprawie stało się niecelowe (pkt 1 –szy pytania prawnego).

2. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśnione zostało, że art. 4a ustawy z 1994 r. miał charakter przejściowy, o wyraźnie określonym czasie obowiązywania: art. 4a ust. 1 obowiązywał tylko w odniesieniu do wzrostu wynagrodzeń w 2001 r., zaś art. 4a ust. 2 – do wzrostu wynagrodzeń w 2002 r. W związku z tym mechanizm ustawowej ingerencji w wysokość wynagrodzeń, poczynając od 2003 r., nie miał zastosowania, a wzrost wynagrodzeń powinien się dokonywać w ramach rozwiązań systemowych przewidzianych w pozostałych przepisach ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. Celem przejściowego przepisu art. 4a o przyroście wynagrodzeń ex lege w latach 2001 i 2002 było podniesienie wynagrodzeń pracowników samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej do poziomu, który tworzył punkt wyjścia dla wykorzystania instrumentów ustalania przyrostu wynagrodzeń przewidzianych w tej ustawie. Objęcie samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej systemem negocjacyjnego kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń wymagało incydentalnej interwencji ustawodawcy w postaci ustawowej podwyżki wynagrodzenia o określoną kwotę (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r., III PK 20/05, OSNP 2006, nr 1 – 2, poz. 9 i z dnia 23 lutego 2005 r., III PK

65/04, OSNP 2005, nr 20, poz. 320, oraz uchwały z dnia 20 maja 2004 r., II PZP 7/04, (OSNP 2004, nr 19, poz. 327, i z dnia 81 grudnia 2004 r. – w składzie siedmiu sędziów - I PZP 8/04, OSNP 2005, nr 8, poz. 105). Taki charakter art. 4a ustawy potwierdzony został też w uzasadnieniu powołanej uchwały siedmiu sędziów z dnia 30 marca 2006 r. III CZP 130/05. W ten sposób wyjaśniona została kwestia podniesiona w punkcie drugim zagadnienia prawnego przedstawionego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, że nie można dochodzić na podstawie art. 4a ustawy z 1994 r. zasądzenia od Narodowego Funduszu Zdrowie zwrotu podwyższonych z mocy tego przepisu wynagrodzeń za okres poczynając od 1 stycznia 2003 r. Podejmowanie uchwały w tym przedmiocie stało się więc również niecelowe.

Dlatego Sąd Najwyższy na podstawie art. 390 k.p.c. odmówił podjęcia uchwały w niniejszej sprawie.